

Wol en wolproductie:

Scheren

Wolkwaliteit

Wolopbrengsten

Wolsoort

Wolproductie

Wol heeft vele nuttige eigenschappen. Een goede vacht isoleert doordat ze lucht vasthoudt. Bij een gesloten vacht met ongeveer 3 centimeter wollengte vermindert het warmteverlies waardoor de onderhoudsbehoefte daalt en meer energie overblijft voor vleesaanzet, groei van de vruchten en melkproductie. Geschoren wol is een grondstof voor de textielindustrie. De neveninkomsten uit dit bijproduct hebben door de huidige prijzen een beperkte invloed op het saldo per ooi.

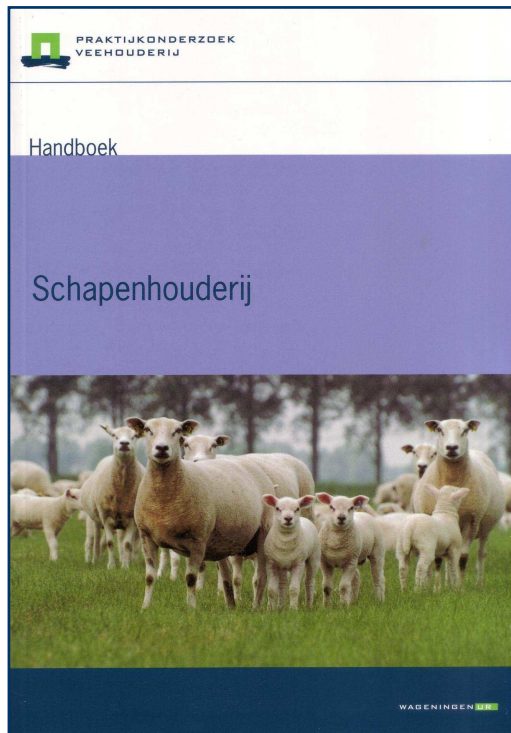
De woleigenschappen zijn in de Nederlandse fokkerij, die vooral gericht is op vleesproductie, op de achtergrond geraakt. In de loop van de tijd zijn de vachtgewichten afgenomen en is met de opkomst van kruislingen de wolkwaliteit verminderd. De wol van kruislingen is korter dan die van Texelaars. Kortere wol geeft een minder sterkere draad. Een andere belangrijke woleigenschap is de dikte van de wolvezels. Hoe fijner hoe beter. De Nederlandse wol is met 30 tot 40 micron altijd te grof geweest voor kleding (20 micron). Vroeger leverden de schapengebieden Texel en Friesland betere wol maar tegenwoordig is de wolkwaliteit in Nederland overal gelijk. De meeste Nederlandse wol wordt verwerkt in tapijten en dekbedden.

Naar schatting bedraagt de totale Nederlandse wolproductie 2,5 miljoen kilo per jaar. In vergelijking met de wolproductie in schapenlanden als Australië, Nieuw-Zeeland en Engeland stelt dat weinig voor en hebben we geen invloed op de wereldmarktprijs. Door het wegvallen van de afzetmarkten China en Rusland door een economische crisis 10 jaar geleden is er momenteel wereldwijd een overschot aan wol, waardoor de prijzen laag blijven. De wolhandel in Nederland is momenteel (2001) in handen van twee partijen, de Nederlandse Wolfederatie te Alkmaar en Wolhandel Hermes te Schermerhorn. Nadat de wol gewassen is, wordt ze verwerkt. De wolwasserijen en verwerkende industrie bevinden zich door de hoge verwerkingskosten in het buitenland, op twee dekbedfabrikanten, een gespecialiseerde tapijtfabriek en wat breigarenverwerking na. Momenteel onderzoekt TNO de mogelijkheden om wol te gebruiken als isolatiemiddel in woningen.

Scheren

Schape moeten voor een goede gezondheid minimaal jaarlijks worden geschoren. De ooiën zitten daarbij op hun achterste. Een scheerbeurt, uitgevoerd door een professionele scheerder, duurt gemiddeld zo'n 4 minuten. Schape kunnen tijdens het scheren scheerziekte (een darmverdraaiing) oplopen. Schape met scheerziekte hebben hevige buikpijn, vreten niet, gaan liggen en worden dikker door gasophoping. Het enige middel is het dier over zijn rug te rollen zodat de draaiing eruit kan schieten. De meeste sterven echter binnen een dag. Laat om scheerziekte te voorkomen schape voor het scheren een dag vasten. Lege darmen verlagen de kans op scheerziekte aanzienlijk. Daarnaast is het belangrijk om te vermijden dat dieren tijdens het scheren over hun rug rollen. De schape die tijdens het scheren plat komen te liggen, moeten vanuit die positie eerst weer op hun achterste terecht komen alvorens ze op hun poten mogen gaan staan. Natgerogene schape of schape die nat zijn van de dauw drogen op stal niet op. Buiten in de wind drogen natte schape vaak snel op.

Geschoren, natte vachten moeten eerst drogen voordat ze worden opgezakt. Opgezakte, natte wol verstikt en gaat rotten. Scheer de schape op een droge en schone plaats. Door mest, gekleurde wol, stro, kaf, hooizaad en andere vervuilingen voor en na het scheren te verwijderen verbetert de kwaliteit van de wol. Maak gedurende het hele jaar bij het merken van dieren uitsluitend gebruik van uitwasbare verf of merkstiften. De door dekbllokken gekleurde wol is uitwasbaar. Verzamel de wol zoveel mogelijk in zakken of balen, vermijd het gebruik van (pak)touw en bewaar de verschillende wolsoorten strikt gescheiden van elkaar.

Winterscheer

Tot voor 10 jaar terug werden alle schapen laat in het voorjaar of in de zomer geschoren. Inmiddels laten vele schapenhouders de schapen scheren vlak voor dat het lamseizoen begint. Bij 's winters scheren is goede huisvesting nodig zodat ze meteen na het scheren binnen kunnen worden gehouden. De voordelen van winterscheer zijn meer ruimte in de stal, beter zicht op de conditie van de (hoog)drachtige oeien waardoor ze met voeding beter kunnen worden bijgestuurd en een betere hygiëne rondom het aflammen. Geschoren oeien vreten meer ruwvoer wat het geboortegewicht en de start van de lammeren ten goede komt. Pasgeboren lammeren kunnen het uier makkelijker vinden wat goed is voor de biestopname. Geschoren oeien hebben in het voorjaar geen last van myiasis, maar de kans daarop neemt in de zomer, met het langer worden van de wol, toe. Om vroeggeboorten te voorkomen is het belangrijk dat het scheren niet lang duurt, door een ervaren scheerder wordt uitgevoerd en stress, zowel voor als tijdens het scheren, wordt vermeden. Hoogdrachtige oeien mogen absoluut niet vasten of minder worden gevoerd om scheerziekte te vermijden. Voerbepalingen kunnen de stofwisseling ernstig verstoren en slepende melkziekte, melkziekte en abortus veroorzaken.

Wolopbrengsten

Een gemiddelde vacht weegt circa 3 kilo. De ruwe wol wordt beoordeeld op kleur, fijnheid, kroezing, vezellengte en mate van vervuiling. Texelaarwol vormt daarvoor het uitgangspunt. De hoogste kiloprijs wordt gegeven voor witte, schone wol met een goede kleur en lengte. In Nederland valt 80 á 90% van de aangeboden wol in de hoogste prijsklasse.

Onregelmatige vezellengte, gelige, minder zuivere en vervilte wol resulteren in kortingen. Zwarte wol kan niet worden geleverd waardoor de vraag ernaar gering is. Hierdoor is de kiloprijs laag. Omdat het niet lonend is om de witte en zwarte te scheiden geldt hetzelfde voor bonte wol. Bovendien moeten na elke verwerking van zwarte en bonte wol de machines worden schoongemaakt om verontreiniging van de witte te vermijden. Wol van heideschapen en harige wol zijn slechter van kwaliteit en brengen daarom weinig op. Natuurlijke verontreinigingen worden tijdens het wasproces slechts ten dele verwijderd. Wol met stro, kaf, hooizaad of merkverf veroorzaakt problemen bij de verwerking, zoals machinestops en draadbreek. In het ergste geval wordt de partij afgekeurd. Deze vervuilde wol levert net als uitgesorteerde wol, wol met mest, buik- en pootwol, nauwelijks wat op. Wol van schapen die twee of meer keer per jaar worden geschoren kan niet voor alle doeleinden worden gebruikt en levert slechts 80% van de normale wolprijs op.

Beide Nederlandse wolhandelaren werken met een kortingsstelsel op basis van wolsoort. In tabel 1 staan de prijzen die de Nederlandse Wolfederatie in de zomer van 2001 voor de verschillende wolsoorten uitbetaalde. Ongeacht de wolsoort betaalt de wolfederatie twee dubbeltjes per kilo meer als de wol op een van de vaste locaties wordt afgeleverd. De basisprijs die Wolhandel Hermes op dat moment hanteerde en betaalde voor eerste klas wol bedroeg € 0,72 (f 1,60). Beide organiseren jaarlijks regionale innamedagen in de zomer. Daarnaast is de wolfederatie wekelijks op de veemarkten aanwezig om ruwe wol in te zamelen. De beoordeling van de kwaliteit vindt meteen bij inname plaats.

Tabel 1 Prijzen per wolsoort bij de Nederlandse Wolfederatie (2001)

Wolsoort	Prijs per kg
Type I, (witte, schone, zuivere wol van regelmatige lengte)	€ 0,68 (f 1,50)
Type II, (witte, onzuivere en gele wol van onregelmatige lengte)	€ 0,45 (f 1,00)
Type B, (taai, vervilte wol)	€ 0,45 (f 1,00)
Zwart	€ 0,13 (f 0,30)
Bont	€ 0,13 (f 0,30)
Heide- en harige wol	€ 0,13 (f 0,30)
Uitsorteringen (wit/bont)	€ 0,04 (f 0,10)
Strowol	€ 0,04 (f 0,10)

In de hobby sfeer brengen vooral de fraaie vachten van minder vaak voorkomende rassen meer op dan wanneer ze aan de wolhandel worden geleverd. Door hun beperkte aantallen is het economische niet haalbaar om de afzet daarvan landelijk te organiseren. Huisverkoop van speciale wolsoorten kan niettemin uiterst lucratief zijn. Wol van de wolrassen Romney en Merino brengen gemiddeld respectievelijk € 4,53 en € 11,34 per kg op.